

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Департамент освіти і науки, молоді та спорту
Закарпатської обласної військової адміністрації –
Закарпатської обласної державної адміністрації
Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти
Державний університет Молдови
Інститут цифровізації освіти НАПН України
Івано-Франківський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
КЗ «Житомирський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради
Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА: АКТУАЛЬНІ ДИСКУРСИ

**Збірник наукових праць
за матеріалами
XVIII Всеукраїнської
науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

Ужгород
10–11 жовтня 2024 р.

Неперервна освіта: актуальні дискурси. Збірник наукових праць за матеріалами XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Ужгород: ЗППО, 2024. 241 с.

У збірнику наукових праць представлено матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Неперервна освіта: актуальні дискурси» (10-11 жовтня 2024 р., м. Ужгород). До нього ввійшли статті відомих українських та зарубіжних учених, викладачів закладів вищої освіти, практичних працівників освітніх установ з таких тематичних напрямків: стан, проблеми та перспективи розвитку сучасної освіти; імперативи та домінанти неперервної освіти в контексті євроінтеграції; інноваційні освітні технології та методики навчання: сучасні виклики, досвід упровадження; педагогіка, методика, психологічний супровід неперервної освіти в полікультурному середовищі; психологічне благополуччя особистості в умовах війни: українські реалії та міжнародний досвід; безпечне та здорове освітнє середовище: нові виміри; психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання; освітній менеджмент в умовах воєнного стану та повоєнний час.

Збірник наукових праць адресований науковцям, педагогам-практикам, фахівцям у галузі дошкільної, початкової, інклюзивної, середньої, загальної та вищої освіти.

За достовірність фактів, дат, назв, посилань на літературні джерела тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Рекомендовано до друку рішенням Науково-методичної ради
(протокол № 6 від 4 листопада 2024 р.)
та Вченої ради
(протокол № 6 від 4 листопада 2024 р.)
Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти*

Оксана КАС'ЯНЕНКО, Вікторія БЛИЧКО, ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	34
Борис КАЧУР, Мирослава КАЧУР АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	38
Оксана КОЛОДИЧ СОЦІАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ УЧНІВ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ОСВІТНІХ ТРУДНОЩІВ	42
Мирослава МАЗУРОК ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО В КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	45
Анжеліка МАШКАРИНЕЦЬ-БУТКО НЕПЕРЕРВНА ОПІКА ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ В УКРАЇНІ	48
Олена НИЗКОВСЬКА ОБЛАШТУВАННЯ УКРИТТІВ У БЕЗПЕЧНОМУ ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА	53
Оксана ПОПОВИЧ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	61
Ганна РЕГО РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	64
Ірина СТЕЦЕНКО ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ІНЖЕНЕРНОГО ТИЖНЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	69

КАС'ЯНЕНКО ОКСАНА,
ORCID ID: 0000-0001-6730-447X,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівського державного університету,
м. Мукачево, Україна

БІЛИЧКО ВІКТОРІЯ,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 «Спеціальна освіта»
Мукачівського державного університету,
м. Мукачево, Україна

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ
СТВОРЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Зараз в освіті України відбувається важливий етап забезпечення якісної освіти та розвитку для дітей з особливими освітніми потребами. Реформи в освіті спрямовані на принцип «школа для всіх». Активне введення та розвиток інклюзивного навчання, прийняття законів та нормативно-правових актів, які закріплюють право дітей з особливими потребами на надання освітніх послуг підштовхує всіх до індивідуального підходу до учнів з ООП та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії.

Індивідуальна освітня траєкторія – це персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання [5].

Індивідуальна освітня траєкторія, в першу чергу, застосовується для дітей, які навчаються за індивідуальною формою здобуття освіти і для учнів з особливими освітніми потребами.

Особа з особливими освітніми потребами – це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту [5].

Ефективне введення всіх осіб в освітній процес може бути реалізований шляхом забезпечення інклюзивної освіти на всіх освітніх рівнях – від дошкільного до вищого, а також у системі професійного навчання та освіти впродовж життя.

Інклюзивне навчання – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників [5].

Інклюзивне навчання в рамках НУШ сприяє формуванню суспільства, де кожен має можливість навчатися та розвиватися, незалежно від своїх особливостей. Це важливий крок до забезпечення рівності та справедливості в освіті.

Одним з ключових аспектів інклюзивної освіти є забезпечення повноцінної участі учня з особливими освітніми потребами у шкільному житті – як у навчальній діяльності на уроках, так і в життєдіяльності класу та школи поза навчальним процесом. Для цього необхідно адаптувати освітнє середовище: диференціювати освітній процес, розробити для кожної дитини індивідуальну програму розвитку, підібрати відповідні навчально-дидактичні матеріали, використовувати найбільш ефективні традиційні та сучасні технології навчання. Таким чином, мають бути враховані потреби та особливості кожної дитини - як тих, хто має особливі освітні потреби, так і тих, хто не має порушень розвитку.

Індивідуальне планування освітнього процесу дітей з ООП обов'язково має включати розроблення індивідуальної програми розвитку, яка допомагає педагогам організувати інклюзивне освітнє середовище.

Індивідуальна програма розвитку – документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання особи з особливими освітніми потребами, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних потреб/послуг для розвитку дитини та розробляється групою фахівців з обов'язковим залученням батьків дитини з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання [5].

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 18.5.2012 р. № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання в загально-освітніх навчальних закладах», для учнів з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах, треба розробляти індивідуальну програму розвитку (ІПР), яка складається протягом двох тижнів з початку навчання [4].

Відповідно до нового Закону України «Про повну загальну середню освіту» (стаття 26), індивідуальна програма розвитку визначає перелік необхідних дитині психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг, що надаються індивідуально та/або в груповій формі [6].

Постанова Кабінету Міністрів України за № 957 від 15 вересня 2021р. «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» – уточнює, що індивідуальна програма розвитку підписується всіма членами команди, одним з батьків (іншим законним представником) учня та затверджується керівником закладу освіти, а також ІПР переглядається не рідше ніж двічі на рік та повинна враховуватися педагогічними працівниками під час освітнього процесу в інклюзивному класі. Індивідуальна програма розвитку зберігається в особовій справі учня три роки. Батьки (інші законні представники) учня можуть отримати копію індивідуальної програми розвитку на вимогу [3].

Індивідуальна програма розвитку розробляється групою фахівців (командою психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами) до якої обов'язково входять батьки учня або його законні представники.

Індивідуальна програма розвитку (ІПР) складається на основі висновку інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ) про комплексну оцінку та результатів психолого-педагогічного вивчення дитини з ООП фахівцями закладу освіти упродовж двох тижнів від початку навчання дитини. За цей час команда супроводу доповнює висновки фахівців ІРЦ результатами власних оцінок та спостережень.

ІПР є документом, що визначає точні завдання навчання дитини, обсяг корекційно-розвиткових послуг та використання спеціальних засобів та обладнання. Результатом засідання з розроблення ІПР є чітке розуміння у педагогів та батьків про обсяг освітніх послуг методи оцінювання досягнень учня, зміст навчальної та корекційно-розвиткової роботи, та відповідальність кожного з учасників освітнього процесу в інклюзії.

Основні завдання індивідуальної програми розвитку (ІПР) полягають у:

- забезпеченні індивідуального підходу, зорієнтованого на потреби дитини з особливими освітніми потребами;
- ґрунтуванні на потенціалі її фізичного, психологічного та соціального розвитку;
- плануванні й обов'язковому впровадженні необхідних освітніх стратегій для цієї категорії учнів.

Індивідуальна програма розвитку створюється на основі конкретних унікальних потреб учня, тобто програма для кожного має специфічний характер. Враховуючи особливості кожної дитини з ООП не може бути двох однакових ІПР.

Технологія індивідуального планування і впровадження ІПР для дитини складається з таких чотирьох взаємопов'язаних етапів:

1. вивчення можливостей і потреб учня;
2. розробка ІПР;
3. реалізація ІПР;
4. моніторинг реалізації ІПР, перегляд і внесення змін [1].

Індивідуальну програму розвитку можна вважати контрактом між навчальним закладом та батьками, що закріплює вимоги щодо організації навчання дитини, зокрема визначає характер освітніх послуг та форм підтримки [2].

ІПР дає змогу закладам освіти контролювати ефективність навчання, планувати процес надання додаткових освітніх послуг, мотивувати дитину до більшої зацікавленості у власних успіхах, а також уможлиблює співпрацю педагога з сім'єю учня. Наголосимо, що ІПР створюється для інформування вчителя, інших осіб, що працюють із учнем, та батьків про конкретні навчальні цілі й завдання, шляхи і засоби їх досягнення. Індивідуальна програма розвитку – документальне свідчення організації освітнього процесу учнів з особливими освітніми потребами.

Отже, в сучасних умовах реформування освіти в Україні, які базуються на потребах дітей – індивідуалізація освітнього процесу є невід'ємним елементом. Особливо цього потребують учні з ООП. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) є ключовим інструментом забезпечення якісної освіти для дітей з особливими освітніми потребами в Україні. ІПР є освітнім маршрутом дитини, що визначає її індивідуальні цілі, зміст, методи та очікувані результати навчання і

розвитку дитини. Ефективне впровадження ІПР є ключовим для реалізації принципів інклюзивної освіти та забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх учнів, незалежно від їхніх особливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
2. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с
3. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF> (дата звернення: 26.09.2024).
4. Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки України від 18.05.2012 р. № 1/9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-384736-12> (дата звернення: 25.09. 2024).
5. Про освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 25.05.2024. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 27.09.2024).
6. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. Дата оновлення: 24.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення: 26.09.2024).

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>